

Finansdepartementet
Postboks 8019 Dep
0030 OSLO

Dato: 20.08.2009
Deres ref: 09/3131

Høring NOU 2009:13 Brede pensjonsordninger

Vi viser til høringsbrev fra Finansdepartementet av 09.06.2009. Den Norske Aktuarforening (nedenfor kalt Aktuarforeningen) avgir med dette sin uttalelse. Aktuarforeningen har i hovedsak kommentert forhold av forsikringsteknisk karakter. Aktuarforeningen har ingen merknader til det som er beskrevet i kapittel I om pensjonssystemene i Norge og Norden.

II Brede pensjonsordninger i Norge

Forutsetninger for bredere pensjonsordninger

Aktuarforeningen er av den oppfatning at det er en svakhet i mandatet at brede pensjonsordninger ikke synes å være definert på en tilstrekkelig måte fra oppdragsgivers side. Dette blir også tydelig i utvalgets arbeid da utvalget søker å klargjøre hva som ligger i begrepet "bredde". Det er forståelig at utvalget har gjort dette, for å kunne utrede innenfor definerte rammer. Den videre utredning bygges således på utvalgets klargjøring. Aktuarforeningen har ikke spekulert i om denne klargjøringen er i tråd med oppdragsgivers intensjoner, men vi vil kommentere at også andre definisjoner av "bredde" kunne vært lagt til grunn for utredningen og gitt interessante resultater.

Utvalget har valgt å formulere to dimensjoner som pensjonsordninger kan vurderes langs. En av dimensjonene knytter seg til utformingen av pensjonsproduktet. Det må kunne sies at hvilke type deknings pensjonsproduktet skal inneholde, hvordan disse dekningene står i forhold til hverandre, for eksempel størrelsesmessig, når dekningene kommer til utbetaling osv, står svært sentralt når pensjonsproduktet utformes. Etter Aktuarforeningens oppfatning er det da en svakhet ved utredningen at det kun er alderspensjonen som er utredet, og således har ikke utredningen fått tilstrekkelig "bredde".

Tjenestepensjonen kan bestå av flere deknings som uførepensjon, etterlattepensjoner og premiefritak, eller innskuddsfritak. Særlig håndteringen av premie-/innskuddsfritak for alderspensjon under uførhet burde vært omtalt. Det er imidlertid nærliggende å anta at en årsak til at dette ikke er omtalt, er at heller ikke ny folketrygd har nye helhetlig regler for uførepensjon. Det kan være vanskelig å oppnå bredde uten en form for standardisering av de øvrige dekningene, altså en utforming av hele pensjonsproduktet.

Det at "bredde" vil kunne medføre at ansatte i et foretak kan være omfattet av ulike ordninger, til forskjell fra i dag der alle er omfattet av en ordning, og dermed av forskjellige pensjonsytelser synes å kunne virke kompliserende for foretaket ved at de kan ha flere avtaler innenfor samme pensjonslov, der de i dag har én avtale.

Hvis disse avtalenes innhold varierer i forhold til om det er ytelsespensjon, innskuddspensjon, varierende antall dekninger utover alderspensjon, forskjellig type investeringsvalg, synes nivået på administrasjonskostnadene å representere en usikkerhet i forhold til i dag, selv om det antydes at innkjøpsfellesskap på tvers av foretakene vil kunne forhandle frem gunstige avtaler. De nevnte innkjøpsordningene til NHO og HSH er så vidt Aktuarforeningen bekjent, innkjøpsordninger som omfatter foretakets pensjonsordning og derav alle ansatte (og pensjonister) i foretaket. Dette skiller seg fra en løsning der man ser for seg at de ansatte er omfattet av forskjellige pensjonsordninger, av tariffmessige årsaker.

Den kollektive risiko som de ansatte i foretaket representerer, vil kunne brytes ned på de ulike ansattgrupper som omfattes av ulike ordninger. Dette vil kunne føre til at den tradisjonelle prisingen av arbeidsgivers kontrakt vil endres da det er summen av prisen fra de forskjellige ordningene som blir arbeidsgivers samlede pris. Dette vil kunne være en annen pris enn tidligere fordi risikobildet endrer seg når pensjonsytelsene endrer seg. Modularisert prising innført ved implementering av ny forsikringsvirksomhetslov vil håndtere det risikomessige forhold for leverandøren. Om innkjøpsfellesskap fremmer lavere pris for foretaket som sådan, synes mer usikkert.

Foretak som i dag har én pensjonsordning og som i dag mottar kontoutskrift for denne ene pensjonsordningen må i så fall fremover forholde seg til flere kontoutskrifter ved at det må påregnes en kontoutskrift per pensjonsordning. Dette synes ikke å støtte opp under en kostnadseffektiv leveranse eller rundt enkelhet for i bedriftene.

Som ovennevnte synliggjør, er Aktuarforeningen i tvil i hvor stor grad "tverrgående" løsninger vil gi mer kostnadseffektive løsninger og derigjennom endringer i pristariffene til lavere kostnader. Aktuarforeningen synes uansett at regelverket for medregning av tjenestetid bør utredes nærmere. Kompleksitet i dagens regelverk, hvem som skal bære hvilke kostnader, hvordan kostnadene skal bæres, samt avsetning til administrasjonsreserve, er elementer som bør være med i en slik vurdering.

Hybride pensjonsordninger

I hybridordningen vil arbeidstakers fremtidige pensjonsytelse utgjøre en akkumulert prosentandel av lønn ut fra antall opptjeningsår, årlig opptjeningsfaktor og årlig inntekt. Etter Aktuarforeningens syn er dette et enklere uttrykk for opptjent pensjon enn det som gis med lineær opptjening. I tillegg er Aktuarforeningens oppfatning at den hybride opptjeningsmodellen er enklere teknisk å forholde seg til ved for eksempel kombinasjonen av fleksibelt uttak og videre opptjening. Muligens vil dette kunne støtte opp under utvalgets moment vedrørende kostnadseffektivitet.

Med en hybridmodell som utvalget skisserer vil pensjonsrettighetene mer eller mindre oppreguleres i henhold til oppnådd avkastning. Dette betyr at beregningsgrunnlaget, og da spesielt grunnlagsrenten vil være av stor betydning for utvikling av pensjonsrettighetene, i motsetning til nåværende sluttlønnsprinsipp.

Med de kommentarer som her er gitt støtter Aktuarforeningen utvalget i at modeller for hybride tjenstepensjonsordninger bør utredes nærmere.

Sentrale hensyn

Når det gjelder utvalgets oppfatning om at det bør vurderes å øke minstekravet til alderspensjonens varighet, så støttes dette av Aktuarforeningen. Bakgrunnen for foreningens støtte er at innføring av fleksibel pensjonsalder vil kunne føre til at individer med dårlig helse vil kunne ta ut alderspensjonen tidligere enn i dag, forsikringsselskapet kan da risikere å "få utvalget mot seg".

Aktuarforeningen støtter utvalgets syn på sikkerhet for pensjonsmidler, ved at utvalget mener dette ivaretas ved fondering og opprettholdelse av soliditetssikring for pensjonsinnretningene.

Med vennlig hilsen
Den Norske Aktuarforening

Erik Falk
Viseformann